

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Α΄ Γυμνασίου

Θεματική ενότητα:

Εικόνες της Ελλάδας στην ποίηση

Τίτλος:

«Πάμε μια βόλτα στον Πειραιά; Όχημά μας; Η ποίηση!»

ΜΑΡΙΑ ΤΟΛΥΜΕΝΟΥ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Πάμε μια βόλτα στον Πειραιά; Όχημά μας; Η ποίηση!

Δημιουργός

Μαρία Τολουμένου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

Εικόνες της Ελλάδας στην ποίηση

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής

II. Εικονικός χώρος: Wiki.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

- Ο εκπαιδευτικός και οι μαθητές θα πρέπει να γνωρίζουν τη λειτουργία του συνεργατικού περιβάλλοντος Wiki, καθώς σε αυτό οι μαθητές θα βρίσκουν το υλικό από τον εκπαιδευτικό, θα αναρτούν οι ίδιοι το υλικό που τους ζητείται, θα συνεργαστούν για τις τελικές εργασίες τους, θα καταγράψουν σχόλια για τις εργασίες των συμμαθητών τους.
- Σημαντική είναι και η εξοικείωση με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας.

- Απαραίτητη είναι και η εξοικείωση με τις δυνατότητες του Προγράμματος Επεξεργασίας Κειμένου (επισήμανση, υπερσύνδεση), με ένα πρόγραμμα για τη δημιουργία βίντεο, με την πλοήγηση στο διαδίκτυο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για τη σχολική μονάδα

- Για την εφαρμογή του σεναρίου είναι απαραίτητη η σύνδεση στο διαδίκτυο τις περισσότερες ώρες. Κατά τη Β΄ φάση επίσης απαιτείται να υπάρχει ικανός αριθμός υπολογιστών, ώστε κάθε ομάδα να εργάζεται σε υπολογιστή στο εργαστήριο ή στην τάξη.
- Καλό θα ήταν επίσης να βρίσκεται και ο καθηγητής Πληροφορικής στην τελευταία φάση του σεναρίου στον χώρο που εργάζονται οι μαθητές για τη δημιουργία βίντεο.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σενάριο αφορά τη διαμόρφωση μιας πρότασης προς το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, τον φορέα δημιουργίας του ψηφιακού περιβάλλοντος «[Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα – Λογοτεχνία και πόλεις](#)», σχετικά με το υλικό που οι μαθητές συγκεντρώνουν και μελετούν για την πόλη τους, τον Πειραιά και τις συνοικίες του. Αρχικά οι μαθητές γνωρίζουν στον χώρο των «[Ψηφίδων](#)» ήδη διαμορφωμένες εικονικές λογοτεχνικές περιηγήσεις πόλεων. Στη συνέχεια, τους καλούμε να συγκροτήσουν κι εκείνοι τη δική τους πρόταση με τη βοήθεια ποιητικών κειμένων. Πρόκειται για ποιήματα που συγκεντρώνουν οι μαθητές αλλά και όσα εμείς προτείνουμε. Οι μαθητές καλούνται να τα μελετήσουν, ώστε τεκμηριωμένα να τα

προτείνουν στους ερευνητές του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, προκειμένου να συμπεριληφθούν στη νέα λογοτεχνική πόλη.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η βασική επιλογή του σεναρίου, να αποτελέσει η εργασία των μαθητών πρόταση προς το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (ΚΕΓ), έχει στόχο κατ' αρχάς τη γνωριμία των μαθητών με την ύπαρξη των [«Ψηφίδων»](#), περιβάλλον που μπορεί να αποτελέσει σημαντική πηγή για μεταγενέστερες εργασίες τους. Επίσης η επικοινωνία με το Κέντρο μέσω του μαθήματος δημιουργεί την αίσθηση στα παιδιά της σύνδεσης του σχολείου με έναν επιστημονικό φορέα εγνωσμένου κύρους, όπως θα αντιληφθούν και τα ίδια. Το σχολείο συνδέεται έτσι με σύγχρονες επιστημονικές εξελίξεις και κυρίως οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι η δραστηριοποίησή τους στο μάθημα βγαίνει από τους τοίχους της τάξης και αποκτά νόημα.

Η πρόταση που καταθέτουν οι μαθητές προς το ΚΕΓ στο τέλος του σεναρίου είναι να συμπεριληφθεί μια νέα λογοτεχνική πόλη στο περιβάλλον [«Λογοτεχνία και πόλεις»](#), με υλικό που προτείνουν οι μαθητές. Μέσα από τη μελέτη ποιημάτων δίνουν τη δική τους λογοτεχνική περιήγηση για την πόλη τους, τον Πειραιά, με στάσεις σε περιοχές οικείες σε αυτούς.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με το σενάριο επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- να γνωρίσουν ορισμένες από τις διαφορετικές πλευρές που συγκροτούν μία πόλη: τις φυσικές ομορφιές της, τα σημεία παρέμβασης του ανθρώπου – όπως εδώ το λιμάνι – και να τα συσχετίσουν με τη ζωή των κατοίκων της
- να γνωρίσουν ένα ερευνητικό εργαλείο για την ελληνική γλώσσα και λογοτεχνία, τις [«Ψηφίδες»](#).

Γνώσεις για τη λογοτεχνία

Με το σενάριο επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες να γνωρίσουν τις διαφορετικές ποιητικές φωνές κι επομένως οπτικές για την πόλη τους, τον Πειραιά.

Γραμματισμοί

Με το σενάριο επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες να μπορούν:

- να χρησιμοποιούν ένα ερευνητικό εργαλείο, τις «[Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα](#)»
- να αντιλαμβάνονται ότι η εικόνα ενός λογοτέχνη για την πόλη είναι η προσωπική του ανάγνωση, είναι κατασκευή της δικής του εικόνας για την πόλη
- να αντιμετωπίζουν τη διδακτική διαδικασία ως τμήμα της κοινωνικής πραγματικότητας.

Διδακτικές πρακτικές

Επιδίωξη του σεναρίου είναι ο λογοτεχνικός χάρτης της πόλης που θα προτείνουν οι μαθητές να είναι αποτέλεσμα συνεισφοράς και αποτύπωσης όχι μόνο της εικόνας της πόλης όπως τη δίνουν οι λογοτέχνες, αλλά και της δικής τους εμπειρίας από τη ζωή τους στην πόλη. Για αυτό, στο μεγαλύτερο μέρος του σεναρίου οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες και συγκροτούν σταδιακά και συνεργατικά τον χάρτη μετά από παρατήρηση, αναζήτηση και σχολιασμό του υλικού τους.

Στην Α' φάση το σενάριο προβλέπει αρκετά καθοδηγητική πορεία από τον εκπαιδευτικό με την τάξη σε μετωπική διάταξη, γιατί πρόκειται οι μαθητές να γνωρίσουν ένα νέο περιβάλλον στις «[Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα](#)», το «[Λογοτεχνία και πόλεις](#)». Η παρουσίαση του περιβάλλοντος γίνεται μέσα από παρατήρηση και σχολιασμό των μαθητών, αλλά η πορεία των δραστηριοτήτων είναι κατευθυνόμενη από τον εκπαιδευτικό.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η δημιουργία του λογοτεχνικού χάρτη του Πειραιά προέκυψε ως θέμα του σεναρίου στο πλαίσιο της θεματικής ενότητας «Εικόνες της Ελλάδας στην ποίηση» για το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Γυμνασίου. Η επιλογή της πόλης του Πειραιά σχετίζεται με την περιοχή που βρίσκεται το σχολείο στο οποίο διδάσκω και όπου πρόκειται να εφαρμοστεί και το σενάριο αυτό. Η προσέγγιση της εικόνας της πόλης μέσα από λογοτεχνικά κείμενα αποσκοπεί και στη σύγκριση της εικόνας που παρουσιάζουν οι λογοτέχνες με την εικόνα που έχουν οι μαθητές για την πόλη τους, προκειμένου να αντιληφθούν ότι υπάρχουν διαφορετικές οπτικές για τον τόπο τους.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Η θεματική ενότητα «Εικόνες της Ελλάδας στην ποίηση» περιλαμβάνεται στο Πιλοτικό Πρόγραμμα Σπουδών. Αποτελεί όμως και θεματική ενότητα για τη [διδασκαλία](#) του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας που ισχύει από το σχολικό έτος 2014-2015 για τη διδακτική αξιοποίηση των Διαδραστικών Πινάκων.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Το σενάριο βασίζεται στην αξιοποίηση του περιβάλλοντος [«Λογοτεχνία και πόλεις»](#) από τις [«Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα»](#) και προτείνει τη δημιουργία ενός λογοτεχνικού χάρτη πόλης που δεν συμπεριλαμβάνεται στο περιβάλλον. Οι μαθητές παρατηρούν πώς αποτυπώνεται ψηφιακά η εικόνα της πόλης με λόγο, εικόνα, ήχο και πώς αυτή συγκροτείται από τις διαφορετικές λογοτεχνικές φωνές. Στη συνέχεια δημιουργούν κι εκείνοι τον λογοτεχνικό χάρτη της πόλης τους, αξιοποιώντας το διαδίκτυο για την αναζήτηση εικόνων, ένα πρόγραμμα δημιουργίας βίντεο – προτείνεται το movie maker – και το Περιβάλλον Επεξεργασίας Κειμένου (ΠΕΚ). Το ΠΕΚ δίνει τη δυνατότητα να παρατηρήσουν και να επισημάνουν τις διαφορετικές οπτικές για την πόλη από τους λογοτέχνες – με τα εργαλεία επισήμανσης – και στη συνέχεια να δημιουργήσουν τον λογοτεχνικό χάρτη με δημιουργία υπερσυνδέσεων σε συγκεκριμένα σημεία-λογοτεχνικές στάσεις στην πόλη.

Αξιοποιούν, επίσης, ένα πρόγραμμα για τη δημιουργία βίντεο με εικόνες της πόλης που βρίσκουν στο διαδίκτυο ή με στιγμιότυπα της πόλης που έχουν οι ίδιοι φωτογραφίσει. Τους προτείνουμε επίσης να δημιουργήσουν βίντεο με βιντεοκάμερα από μια δική τους περιήγηση στην πόλη και με απαγγελία των ποιημάτων που μελέτησαν σε στάσεις που κάνουν στη βόλτα τους. Τα ψηφιακά εργαλεία εδώ προσφέρονται για να αναδειχθεί η επίδραση της πόλης στους ποιητές και η ποιητική της αποτύπωση.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Λάμπρος Πορφύρας, [«Σαρωνικός»](#). *Ο Νουμάς*, τ.1, τχ. 22, 1903.

Νίκος Βελιώτης, [«Πειραιάς»](#). *Μελτέμα*. Πειραιάς: Φιλολογική στέγη Πειραιώς, 1972

Νίκος. Λεβέντης, [«Porto Leone»](#) (απόσπασμα). *Ποίηση 1971-2007*. Αθήνα: Ίνδικτος, 2008.

Μίλτος Σαχτούρης, [«Άσπρα ωραία καράβια όπως μου άρεσαν πολύ»](#). *Καταβύθιση*. Αθήνα: Κέδρος, 1990.

Γιώργος Χρονάς, [«Πέραμα»](#). *Ποιήματα 1968-2014*. Αθήνα: Κέδρος, 2014.

Γιώργος Μαρκόπουλος, [«Βράδι βαθύ να μπαίνεις στον Περαιά»](#) (αποσπάσματα). *Η θλίψις του προαστίου*. Αθήνα: Κέδρος, 1979.

Ιστοσελίδες

[Η ιστοσελίδα του Δήμου Πειραιά](#)

[Ιδιωτικό ιστολόγιο](#) (λογοτεχνία, πειραιϊκά θέματα κ.ά)

Πύλη για την ελληνική γλώσσα: [Λεξικό της κοινής νεοελληνικής](#)

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ φάση (2 διδακτικές ώρες)

Οι δύο ώρες της Α΄ φάσης –μπορεί να μην γίνουν σε συνεχόμενο δίωρο– μπορούν να διεξαχθούν και στην αίθουσα του τμήματος, κι όχι απαραίτητα στο εργαστήριο Πληροφορικής, αρκεί στην αίθουσα να υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο, μέσω

διαδραστικού πίνακα ή ασύρματου δικτύου. Στην περίπτωση διεξαγωγής στην τάξη είναι απαραίτητο να υπάρχει βιντεοπροβολέας και ένας φορητός υπολογιστής. Δεν είναι επίσης ακόμα αναγκαίος ο χωρισμός σε ομάδες.

Αρχικά ενημερώνουμε τους μαθητές ότι τις επόμενες οκτώ διδακτικές ώρες του μαθήματος της λογοτεχνίας θα ασχοληθούμε με ένα θέμα πολύ οικείο για όλους μας, την πόλη μας, τον Πειραιά και τις συνοικίες του. Αποστολή μας θα είναι να γνωρίσουμε την παρουσία του στην ποίηση. Ευελπιστούμε ότι η ενασχόληση με την περιοχή που ζουν οι μαθητές μας και με την παρουσία της στην ποιητική παραγωγή θα κινητοποιήσει το ενδιαφέρον των παιδιών και μπορεί να αποτελέσει αφορμή για γνωριμία και εξοικείωση με την ποίηση και ίσως την αρχή για μια πιο σταθερή παρουσία της στις αναγνωστικές επιλογές τους. Επισημαίνουμε ακόμα ότι στη «βόλτα» μας, στην ποιητική μας περιήγηση, μπορούμε να έχουμε βοηθό έναν ψηφιακό χάρτη, όπου πάνω του θα αφήσουμε τα ψηφιακά μας ίχνη, τους σταθμούς της βόλτας μας. Τα ίχνη μας δε θα είναι μόνο τα ποιήματα, αλλά και οι σκέψεις μας για την προσέγγιση της πόλης από τους ποιητές. Με την αποτύπωση αυτή στοχεύουμε αρχικά να αντιληφθούν οι μαθητές μας ότι οι ποιητές «επισκέπτονται» και «διαβάζουν» την πόλη με το δικό τους τρόπο και να γνωρίσουν τον τρόπο αυτό, ώστε στη συνέχεια να οδηγηθούν κι εκείνοι στη δική τους ποιητική ανάγνωση της πόλης τους, σε μια προσέγγισή της δηλαδή που δημιουργεί συναισθήματα και στοχασμούς.

Θα μπορούσαμε ακόμα να ζητήσουμε από τους μαθητές να προτείνουν εκείνοι, αν γνωρίζουν, έναν εύχρηστο ψηφιακό χάρτη. Συζητώντας καλό θα είναι να καταλήξουμε ότι μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε χάρτη του Πειραιά και της ευρύτερης περιοχής του από τον διαδραστικό ιστοχώρο Google Maps, στον οποίο οι μαθητές μπορούν να κάνουν σημάνσεις για τα ποιήματα που διάβασαν και τα σχόλιά τους. Το πιο πιθανό είναι ότι κάποιοι μαθητές θα αναφερθούν στους χάρτες αυτούς πριν από τη δική μας πρόταση. Αν πάλι θέλουμε να αποφύγουμε να είμαστε

καθοδηγητικοί, σε περίπτωση που οι μαθητές μας καταλήξουν σε άλλη επιλογή ψηφιακού χάρτη, με τις ίδιες όμως δυνατότητες, αποδεχόμαστε την πρόταση.

Πριν το τέλος της πρώτης ώρας ενημερώνουμε στους μαθητές ότι ήδη υπάρχει μία ιστοσελίδα που έχει ως θέμα της την παρουσίαση πόλεων μέσα από λογοτεχνικά κείμενα, εικόνες και βίντεο, και η οποία μπορεί να γίνει το πρότυπο για τη δική μας πρόταση προς τους δημιουργούς αυτής της ιστοσελίδας, και γιατί όχι και για την συμπερίληψη της πόλης μας στην ιστοσελίδα αυτή. Η σελίδα αυτή, των «[Ψηφίδων](#)», χρησιμοποιεί τους χάρτες της μηχανής αναζήτησης Google, επομένως και οι μαθητές θα αισθανθούν ότι κινούνται σε έναν οικείο χώρο τους και κυρίως θα αντιληφθούν την επιστημονική χρήση μιας δικής τους προηγούμενης επιλογής, σε περίπτωση που τελικά έχει επιλεγεί ο χάρτης από τη Google.

Στη συνέχεια επισκεπτόμαστε το περιβάλλον [Λογοτεχνία και πόλεις](#) στις «[Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα](#)» και εδώ απλώς παρουσιάζουμε στους μαθητές τον κατάλογο των λογοτεχνικών χαρτών των πόλεων που ανθολογούνται και πολύ γρήγορα ενδεικτικά μία πόλη με το υλικό της, για να έχουν μία πρώτη ιδέα για τη σελίδα. Μας ενδιαφέρει ακόμα να δουν ότι υπάρχει επιλογή στο κεντρικό μενού που προβλέπει να δημιουργήσουν οι επισκέπτες-χρήστες της σελίδας τη δική τους λογοτεχνική πόλη. Τους ενημερώνουμε ότι αυτή τη δυνατότητα είναι που θα αξιοποιήσουμε στην εργασία μας, θα κάνουμε δηλαδή σαν τάξη μία πρόταση προς το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, τον φορέα δημιουργίας της σελίδας –φαίνεται κάτω δεξιά στη σελίδα και φροντίζουμε να το επισημάνουμε στα παιδιά–, ώστε να συμπεριλάβει και τον Πειραιά, μια και δεν υπάρχει προς το παρόν λογοτεχνικός χάρτης για την πόλη. Η πρότασή μας θα περιλαμβάνει λογοτεχνικό υλικό παρόμοιο με αυτό που υπάρχει για τις ήδη ανθολογημένες πόλεις, σε πρώτη φάση μόνο ποιήματα που αναφέρονται σε περιοχές της πόλης, τα οποία θα μελετήσουν οι μαθητές προκειμένου να στοιχειοθετήσουν την πρότασή τους.

Η δεύτερη ώρα θα αφιερωθεί στην παρουσίαση του περιβάλλοντος «[Λογοτεχνία και πόλεις](#)» μέσω του διαδραστικού ή της ασύρματης σύνδεσης στο

διαδίκτυο, αν δεν είμαστε στο εργαστήριο. Πριν ξεκινήσουμε την περιήγησή μας τους εξηγούμε πολύ σύντομα και σχεδόν επιγραμματικά τι είναι το [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας](#), επιμένοντας κυρίως στο επιστημονικό του κύρος και στο ερευνητικό του έργο για τη γλώσσα και τη λογοτεχνία. Εξάλλου οι μαθητές έχουν ήδη δει ένα από τα αποτελέσματα του έργου του Κέντρου, το περιβάλλον «[Λογοτεχνία και πόλεις](#)». Είναι σημαντικό να γνωρίζουν αυτά τα στοιχεία, γιατί το Κέντρο είναι ο φορέας στον οποίο θα απευθύνουν την πρότασή τους.

Μπορούμε βέβαια να έχουμε δώσει στους μαθητές μας για την Α΄ φάση ένα κοινό φύλλο εργασίας, στο οποίο θα αναγράφονται τα στάδια γνωριμίας με τις «[Ψηφίδες](#)» και θα προβλέπεται χώρος για να καταγράφουν οι παρατηρήσεις τους.

Η παρουσίαση του ιστότοπου μπορεί να γίνει μέσω του λογοτεχνικού χάρτη της πόλης της Αθήνας για παράδειγμα, καθώς οι μαθητές θα αναγνωρίσουν αρκετά από τα σημεία που αναφέρονται. Τους επισημαίνουμε ότι καθώς περιηγούμαστε θα πρέπει να κρατούν σημειώσεις στο φύλλο εργασίας που τους έχει δοθεί για όσα συζητάμε σχετικά με το περιεχόμενο του χάρτη και γενικά της ιστοσελίδας. Οι σημειώσεις αυτές θα τους φανούν χρήσιμες για το υλικό που θα πρέπει κι εκείνοι να συγκροτήσουν και κυρίως για τη διευθέτησή του. Με την τάξη σε μετωπική διάταξη μεταβαίνουμε στην αρχική σελίδα για την Αθήνα και ζητάμε από τους μαθητές να την παρατηρήσουν, ώστε να συζητήσουμε στη συνέχεια το περιεχόμενό της. Αν βρισκόμαστε στο εργαστήριο και πάλι θα ήταν προτιμότερο η παρουσίαση και συζήτηση για το λογοτεχνικό χάρτη να γίνει από τον κεντρικό υπολογιστή, ώστε να αποφύγουμε την περίπτωση οι μαθητές να επιλέξουν προσωπικές περιηγήσεις στον διαδραστικό χάρτη της Αθήνας από τον κάθε υπολογιστή κι έτσι να μην συμμετέχουν στη συζήτηση για τα ίδια θέματα όλοι.

Αυτό που μας ενδιαφέρει δεν είναι τόσο να φανούν τα τεχνικά χαρακτηριστικά, αλλά να καταλάβουν οι μαθητές ότι μία λογοτεχνική βόλτα περιλαμβάνει στάσεις σε επιλεγμένα για συγκεκριμένους λόγους σημεία. Ο στόχος μας τώρα είναι να γνωρίσουν τη δομή της σελίδας για την πόλη και αφήνουμε τους μαθητές να

μιλήσουν για αυτή χωρίς ερωτήσεις καθοδήγησης. Προφανώς θα αναφερθούν στον χάρτη, στο εισαγωγικό κείμενο, στη φωτογραφία, τη σήμανση συγκεκριμένων σημείων στον χάρτη με την ονομασία τους, στην επωνυμία των δύο σελίδων για την Αθήνα («Γειτονιές» / «Πόλη εγκλεισμού»), το ονοματεπώνυμο των δημιουργών, το βέλος αμέσως μετά τον τίτλο. Οδηγούμαστε επομένως στην επισήμανση των πρώτων εργαλείων που θα βοηθήσουν στην αποτύπωση της εικόνας της πόλης: χάρτης και σημάνσεις σε αυτόν, φωτογραφία, εισαγωγικό κείμενο.

Επόμενος στόχος μας είναι να γνωρίσουμε ένα ακόμη βασικό εργαλείο: την υπερσύνδεση των σημείων της πόλης με τις σελίδες των κειμένων. Διαφαίνεται έτσι και η διαδραστικότητα της σελίδας, για αυτό και οδηγούμε τον κέρσορα στο βέλος και ενεργοποιώντας τον υπερσύνδεσμο που εμφανίζεται παρατηρούμε ότι πληροφορούμαστε τις «περιοχές» που παρουσιάζονται και οι οποίες αντιστοιχούν στα σημεία που σημαίνονται στο χάρτη. Επιλέγοντας μια περιοχή μεταβαίνουμε στο υλικό που αντιστοιχεί σε αυτή. Παρατηρούμε ακόμη ότι το υλικό μπορούμε να το δούμε και με επιλογή της περιοχής στο διαδραστικό χάρτη. Μπορούμε επομένως να ξεκινήσουμε και με επιλογή ενός σημείου πάνω στο χάρτη.

Θέτουμε αμέσως το ερώτημα, αν δηλαδή βλέπουν οι μαθητές να υπάρχει κάποιο κριτήριο για την επιλογή των σημείων αυτών. Συζητώντας, προφανώς καταλήγουμε ότι έχουν επιλεγεί σημεία με ιδιαίτερο ενδιαφέρον ιστορικό, αρχαιολογικό, κοινωνικό άποψη που επιβεβαιώνεται αν διαβάσουμε και το εισαγωγικό σημείωμα-, σημεία που αναφέρονται ή και πρωταγωνιστούν στα λογοτεχνικά κείμενα που έχουν επιλεγεί. Επισημαίνουμε λοιπόν ένα ακόμα εργαλείο για τη δημιουργία μιας λογοτεχνικής περιήγησης, το κριτήριο που θέτει ο δημιουργός της και τους προτρέπουμε να έχουν κάποιο κριτήριο κι εκείνοι στο μυαλό τους όταν θα συγκροτούν την πρότασή τους για τον Πειραιά.

Στη συνέχεια τους ρωτάμε σε ποια περιοχή της Αθήνας θέλουν να περιηγηθούμε. Αναμένουμε να ακουστούν διάφορες επιλογές περιοχών. Έτσι θα μας δοθεί η ευκαιρία να επισημάνουμε τη δυνατότητα της προσωπικής ψηφιακής

διαδρομής με τη βοήθεια των κειμένων –λογοτεχνικά αποσπάσματα, εικόνες, βίντεο, τραγούδια– κατ’ αναλογία αφενός με την προσωπική διαδρομή που κάνει ο κάθε ένας από εμάς όταν βγαίνει μια βόλτα στην πόλη του και όταν περιηγείται σε μια ιστοσελίδα, αλλά και όταν επιλέγει τι θα διαβάσει για ένα θέμα.

Επισκεπτόμαστε ορισμένες περιοχές, ώστε να διαπιστώσουν οι μαθητές πώς έχει διαμορφωθεί η εικόνα της πόλης, τι υλικό έχει επιλεγεί. Πριν από την περιήγηση αυτή όμως θα μπορούσαμε να καλέσουμε τους μαθητές να παρατηρήσουν όσα σημεία σημαίνονται στο χάρτη και να ορίσουν ένα «νήμα» στη βόλτα μας, ένα στοιχείο που να οδηγεί από σημείο σε σημείο, π.χ. σημεία αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, σημεία όπου διαδραματίστηκαν σημαντικά ιστορικά γεγονότα, σημεία που αποτελούν καθημερινό πέρασμα για πολλούς κατοίκους της πόλης. Η επιλογή αυτή θα διευκολύνει την περιήγησή μας και θα βοηθήσει τους μαθητές να αντιληφθούν ότι θα πρέπει να ορίσουν κι αυτοί για το χάρτη που θα προτείνουν ένα στοιχείο που θα συνδέει τα προτεινόμενα σημεία. Η θεματική αυτή επιλογή αποσκοπεί στη σύνδεση περιοχών της πόλης, προκειμένου να φανεί ότι υπάρχει ένα συνδετικό στοιχείο μεταξύ τους, ότι μία πόλη είναι ένα σύνολο και δεν αποτελείται από αποσπασματικές εικόνες.

Ακολουθεί η παρατήρηση του υλικού που συγκροτεί την εικόνα της πόλης με την τάξη σε μετωπική διάταξη πάντα. Μπορούμε να περιηγηθούμε σε ορισμένα από τα σημεία του χάρτη, σε όσα μας επιτρέπει ο χρόνος, να δούμε το πολυμεσικό υλικό που έχει αναρτηθεί ώστε να αντιληφθούν οι μαθητές πώς συγκροτείται η εικόνα μιας πόλης με τη συνεισφορά του λόγου, της εικόνας και του βίντεο και πόσο συμπληρωματικά λειτουργούν αυτά τα διαφορετικά μέσα. Στόχος της εργασίας μας θυμίζουμε στα παιδιά θα είναι η αναζήτηση μόνο ποιητικών κειμένων για τον Πειραιά, ως μέρος της συνολικής ψηφιακής παρουσίασης της λογοτεχνικής πόλης. Έχει σημασία όμως να δούμε οπωσδήποτε απόσπασμα από βίντεο όπου ακούγεται και απαγγελία ποιήματος –για παράδειγμα στο σημείο «Ακρόπολη» στην ενότητα «Γειτονίες» όπου ο Π. Φυσσούν διαβάζει ένα ποίημα του Κ. Παλαμά κι ένα του Αχ.

Παράσχου– καθώς θα τους ζητηθεί παρόμοια δραστηριότητα στην τελική φάση των εργασιών τους.

Όλη η Α΄ φάση κινείται ιδιαίτερα καθοδηγητικά από τον εκπαιδευτικό, γιατί το χρονικό διάστημα των δύο διδακτικών ωρών είναι αρκετά σύντομο, οι μαθητές είναι της Α΄ Γυμνασίου και προφανώς δε θα είναι εξοικειωμένοι με παρόμοιους ιστοχώρους, ούτε και με την εργασία που τους ζητείται, τη δημιουργία πρότασης προς το ΚΕΓ δηλαδή. Άρα δεν είναι μόνο θέμα εξοικονόμησης χρόνου, αλλά κυρίως προσφοράς βοήθειας από τον εκπαιδευτικό για την κατανόηση των ζητούμενων.

Β΄ φάση (4 διδακτικές ώρες)

Κατά τη Β΄ φάση η τάξη θα εργαστεί σε ομάδες προκειμένου να επιλέξει ποιήματα στα οποία πρωταγωνιστεί η πόλη του Πειραιά και θα πρέπει να εργαστεί στο εργαστήριο Πληροφορικής, γιατί θα χρειαστεί οι ομάδες να πλοηγηθούν στο διαδίκτυο και να ασχοληθούν με δραστηριότητες που απαιτούν τη χρήση του προγράμματος επεξεργαστή κειμένου.

Την πρώτη ώρα επιλέγουμε με τους μαθητές τα θεματικά κέντρα με τα οποία θα σχετίζονται τα ποιήματα που θα προταθούν. Έχοντας βεβαίως ήδη εποπτεία των ποιημάτων και της θεματολογίας τους μπορούμε να προτείνουμε αναλόγως θέματα. Μπορούμε να καταλήξουμε σε θέματα όπως: περιοχές ξεχωριστής φυσικής ομορφιάς και επίσκεψης, σημεία του Πειραιά με κεντρική θέση στην κοινωνική και οικονομική ζωή της πόλης, όπως το λιμάνι, ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στον Πειραιά, συνοικίες του Πειραιά.

Αναλόγως τον αριθμό των θεμάτων που θα καθοριστούν διαμορφώνουμε τον αριθμό των ομάδων που θα εργαστούν σε αυτή την πρώτη φάση για την αναζήτηση κι επιλογή ποιημάτων. Οι ομάδες μπορούν ανά δύο να ασχολούνται με το ίδιο θέμα, για να αποφύγουμε τον μεγάλο αριθμό μαθητών σε μια ομάδα. Η συγκρότηση αυτών των πρώτων ομάδων μπορεί να γίνει σύμφωνα με τις επιλογές των μαθητών, αρκεί να είναι περίπου ίδιος ο αριθμός μελών σε κάθε ομάδα. Αφού καταλήξουμε στο θέμα για κάθε ομάδα μετά από πρόταση του εκπαιδευτικού και σύντομη συζήτηση με τις

ομάδες, ώστε να εκφράσουν την προτίμησή τους, προτείνονται στους μαθητές οι παρακάτω ιστοσελίδες, στις οποίες μπορούν να αναζητήσουν και να επιλέξουν σχετικά με το θέμα τους ποιήματα:

- [η σελίδα του Δήμου Πειραιά](#)
- [ιδιωτικό ιστολόγιο](#)

Επίσης φέρνουμε στην τάξη βιβλία που υπάρχουν στη βιβλιοθήκη του σχολείου ή του εκπαιδευτικού με λογοτεχνικό υλικό για τον Πειραιά, όπως τα:

- Αξαρχής, Ν. & Β. Τσοκόπουλος (επιμ.). 2009. *Πειραιάς–ανθολόγιο αφηγήσεων*. Πειραιάς: Τσαμαντάκης
- Μαϊστρέλλης, Σ. (επιμ.). 2009. *Ο Πειραιάς στη Νεοελληνική Λογοτεχνία*. Πειραιάς: Ιωνίδειος Σχολή Πειραιά.

Μέχρι το τέλος της ώρας οι ομάδες ασχολούνται με την επιλογή ποιημάτων, τα οποία καταθέτουν στο Wiki που ήδη λειτουργεί για το μάθημα και εργάζονται σε αυτό από την αρχή της σχολικής χρονιάς. Οπωσδήποτε οι μαθητές θα έρθουν αντιμέτωποι με μεγάλο αριθμό ποιημάτων, τους διευκρινίζουμε όμως ότι αυτό που μας ενδιαφέρει σε αυτή τη φάση είναι να επιλέξουν και αναρτήσουν στο Wiki αυτά που αφορούν στο θέμα της ομάδας τους χωρίς κάποιο αξιολογικό κριτήριο. Μας ενδιαφέρει μόνο να αντιληφθούν οι μαθητές ότι για την πόλη έχουν γραφτεί πολλά ποιήματα άρα υπάρχουν πολλές και διαφορετικές οπτικές.

Κατά τη διάρκεια της αναζήτησης των ομάδων καλό θα είναι να δημιουργήσουμε στο Wiki σελίδες ανά θέμα από αυτά που ασχολούνται οι μαθητές, ώστε να αναρτώνται εκεί τα ποιήματα που επιλέγονται. Η δραστηριότητα της επιλογής ίσως να μην ολοκληρωθεί μέσα στη διδακτική ώρα. Μπορούν όμως οι μαθητές να συνεχίσουν την ανάρτηση από το σπίτι τους.

Την επόμενη και δεύτερη ώρα της Β΄ φάσης θέτουμε το ερώτημα «ποια ποιήματα επιλέγουμε και με τι κριτήρια για την πρότασή μας προς το ΚΕΓ;». Το πιο πιθανό είναι ότι θα δυσκολέψει τους μαθητές η υποστήριξη της επιλογής συγκεκριμένων ποιημάτων. Για αυτό μπορούμε να προτείνουμε να προχωρήσουν

στην προσέγγιση ορισμένων ποιημάτων από αυτά που εμείς προτείνουμε ως παράδειγμα και με συγκεκριμένες δραστηριότητες, οι οποίες θα τους βοηθήσουν να αξιολογήσουν αν τα ποιήματα αυτά αποδίδουν αντιπροσωπευτικές εικόνες της πόλης με τρόπο λογοτεχνικό. Μέσα από την προσέγγιση των ποιημάτων αυτών οι μαθητές μπορούν να στοιχειοθετήσουν την πρότασή τους. Με τον τρόπο αυτό θα εντοπίσουν πώς κι εκείνοι μπορούν να κινηθούν για να επιλέξουν από το συγκεκριμένο ποιητικό υλικό.

Η προσέγγιση των ποιημάτων θα αφορά την εικόνα της πόλης όπως την αποτυπώνει ο λογοτέχνης και τους τρόπους που χρησιμοποίησε προκειμένου να κατασκευάσει την εικόνα αυτή. Ενημερώνουμε την τάξη ότι ως προς τα θέματα θα κινηθούμε σε δύο άξονες: την εικόνα του λιμανιού και τις επαγγελματικές δραστηριότητες που συναντάμε εκεί ο πρώτος, την εικόνα ορισμένων περιοχών της πόλης ο δεύτερος και των ανθρώπων που ζουν σε αυτές. Για κάθε θεματικό άξονα με τα αντίστοιχα ποιήματα θα εργαστούν τρεις ομάδες. Έτσι οι ομάδες (συγκροτούμε έξι συνολικά) θα πρέπει να ανασυσταθούν, σύμφωνα με δική μας επιλογή αυτή τη φορά. Κριτήριο μας θα αποτελέσει η εξοικείωση των μαθητών με τις ΤΠΕ. Οπωσδήποτε λαμβάνουμε υπόψη μας και τις προτιμήσεις των μαθητών, αλλά και την καλή μέχρι εκείνη τη στιγμή συνεργασία τους.

Στις ομάδες δίνονται τα ποιήματα με τα οποία θα ασχοληθούν και το φύλλο εργασίας με τις δραστηριότητες. Κάθε ομάδα μπορεί να βρει και ηλεκτρονικά στο Wiki το υλικό της, στην αντίστοιχη για κάθε ομάδα σελίδα.

Οι ομάδες Α που ασχολούνται με το λιμάνι του Πειραιά θα μελετήσουν τα ποιήματα:

- Μ. Σαχτούρης, «Άσπρα ωραία καράβια όπως μου άρεσαν πολύ»
- Ν. Βελιώτης, «Πειραιάς»
- Γ. Μαρκόπουλος, «Βράδυ βαθύ να μπαίνεις στον Πειραιά» (αποσπάσματα)
- Ν. Λεβέντης, «Porto Leone» (απόσπασμα)

Οι ομάδες Β που ασχολούνται με την εικόνα τοποθεσιών και συνοικιών της πόλης θα μελετήσουν τα ποιήματα:

- Λ. Πορφύρας, «Σαρωνικός»
- Ν. Λεβέντης, «Porto Leone» (απόσπασμα)
- Γ. Χρονάς, «Το Πέραμα»
- Ν. Βελιώτης, «Πειραιάς»

Ενδεικτικά θα μπορούσαμε να δούμε εδώ κάποια από τα θέματα-βήματα που θα προτείνουμε στα φύλλα εργασίας και με τα οποία θα ασχοληθούν οι μαθητές τη δεύτερη και τρίτη ώρα της φάσης αυτής.

Αρχικά ενημερώνουμε τους μαθητές στην αρχή του φύλλου εργασίας ότι σκοπός τους είναι να δημιουργήσουν ένα κείμενο-περιγραφή του χώρου και των ανθρώπων που ζουν εκεί, όπως θα την έχουν διαμορφώσει από την προσέγγιση των ποιημάτων τους, χρησιμοποιώντας επίσης και στίχους από αυτά. Τους ζητάμε να φανταστούν ότι η περιγραφή αυτή θα μπορούσε να είναι το κείμενο που ένας αφηγητής διαβάζει σε ένα ντοκιμαντέρ περιήγησης στον Πειραιά. Εξάλλου κάτι ανάλογο έχουν δει και στο υλικό για την «Αθήνα», την πόλη στην οποία είχαμε περιηγηθεί. Πιο αναλυτική αναφορά για αυτήν τη δραστηριότητα θα γίνει στο τέλος του φύλλου εργασίας (διευκρινίσεις για τη ζητούμενη περιγραφή και οδηγίες για τη σύνταξή της). Όμως θα πρέπει να έχουμε αναφερθεί σε αυτήν από την αρχή, ώστε να έχουμε δημιουργήσει ένα πλαίσιο εργασίας των μαθητών, να έχουν στο μυαλό τους προς τα πού κατατείνουν οι δραστηριότητές τους.

Οι δραστηριότητες που αρχικά προτείνουμε σχετίζονται με την επισήμανση λέξεων και φράσεων που παρουσιάζουν τον χώρο, τους ανθρώπους και τις ασχολίες τους. Στόχος μας είναι να αναδειχθεί η εικονοποιία των ποιημάτων (Παντζαρέλας 2012:16), ώστε οι μαθητές να την εντοπίσουν, καθώς αυτή θα αποτελεί μέρος του υλικού τους στην πρόταση που θα καταθέσουν.

Τους διευκρινίζουμε ότι για οποιαδήποτε άγνωστη λέξη μπορούν να αναζητήσουν την ερμηνεία της είτε στο Λεξικό Τριανταφυλλίδη είτε ελεύθερα στο

διαδίκτυο, προστρέχοντας όμως στην τελευταία περίπτωση σε ιστοσελίδες λεξικών κυρίως.

Τους ζητάμε να αντιγράψουν τα ποιήματά τους σε ένα έγγραφο και οι ομάδες Α να χρωματίσουν τους χώρους του λιμανιού –θα χρωματίσουν για παράδειγμα «ντοκ, οينوμαγειρεία, γραφεία εταιρίας, καμινάδες εργοστασίων»–, τα χαρακτηριστικά για το λιμάνι αντικείμενα – «καράβια, παγκάκια, ψαροκασέλες», και τους ανθρώπους – «καπετάνιος, άνεργοι ναυτικοί, Πακιστανέζοι εργάτες, μανάδες του πληρώματος, λεβεντόπαιδα, μάγειροι, χαλκωματάδες», που αναφέρονται στα ποιήματα. Για κάθε ένα από αυτά θα πρέπει να χρησιμοποιούν διαφορετικό χρώμα, ώστε να φανούν τα διαφορετικά μέρη που συγκροτούν όμως το σύνολο του κόσμου του λιμανιού και του ποιήματος συνακόλουθα.

Από τις ομάδες Β αντίστοιχα ζητάμε να χρωματίσουν λέξεις για τοποθεσίες στον Πειραιά και τις ευρύτερες συνοικίες του –για παράδειγμα «Σαρωνικός, Πασαλιμάνι, Ζέα, Πέραμα»–, και των ανθρώπων που κατοικούν σε αυτές – «λεβεντόπαιδα, μάγειροι, χαλκωματάδες, ψαρά, γέρους». Και οι ομάδες αυτές χρωματίζοντας με διαφορετικό χρώμα κάθε ζητούμενο θα καταδείξουν τα διαφορετικά μέρη και τους ανθρώπους τους, που συνθέτουν τον κόσμο του Πειραιά και των ποιημάτων τελικά.

Η εικόνα του λιμανιού και της πόλης μπορεί να αποδοθεί και με την επόμενη δραστηριότητα που θα ζητήσουμε από τους μαθητές: να δημιουργήσουν υπερσυνδέσεις για συγκεκριμένες λέξεις των ποιημάτων που αναφέρονται στο λιμάνι, στους επαγγελματίες του λιμανιού και της αγοράς, καθώς και τις συνοικίες και τους κατοίκους τους, αντίστοιχα για τις ομάδες Α και Β. Οι υπερσυνδέσεις μπορεί να είναι με φωτογραφίες που είτε βρίσκουν οι μαθητές στο διαδίκτυο, είτε έχουν οι ίδιοι τραβήξει. Με τη δραστηριότητα αυτή όχι μόνο δημιουργούν μια πολυτροπική αναπαράσταση με την οπτικοποίηση εν μέρει των ποιημάτων τους, αλλά επιπλέον δίνεται η ευκαιρία οι μαθητές να εκφράσουν τη δική τους νοηματοδότηση για το λογοτεχνικό κείμενο (Παντζαρέλας 2012:17). Καθώς μάλιστα πρόκειται για περιοχές

που ζουν και κινούνται, η δραστηριότητα θα έχει έντονα βιωματικό χαρακτήρα. Μπορούμε να ζητήσουμε από τις ομάδες κάθε μέλος να δώσει τη δική του επιλογή για τους υπερσυνδέσμους που θα αποφασίσουν να δημιουργήσουν, δημιουργώντας ένα διαφορετικό αρχείο κάθε μαθητής, προκειμένου να αντιληφθούν ότι καθένας δίνει διαφορετικό νόημα και προσλαμβάνει διαφορετικά το ποίημα ανάλογα τις εμπειρίες και τις σκέψεις του.

Τέλος, ζητάμε από τους μαθητές να συντάξουν την περιγραφή του χώρου που γνώρισαν και των κατοίκων του. Με αυτή τη δραστηριότητα δημιουργικής γραφής θα έχουν την ευκαιρία να δουν αν τα ποιήματα με τα οποία ασχολήθηκαν δίνουν εικόνες της πόλης κι αν επομένως έχουν θέση στην πρότασή τους για το λογοτεχνικό χάρτη της πόλης. Θα μπορούσαμε ίσως να τους προτείνουμε και μια ιδέα για ξεκίνημα της περιγραφής τους: «Το λιμάνι του Πειραιά με τα “ μεγάλα άσπρα καράβια” έτοιμα να μπαρκάρουν, φορτωμένα με» για τις ομάδες Α, «Από τον Προφήτη Ηλία βλέπεις τα τρία λιμάνια του Πειραιά και τις γύρω περιοχές, “ τη Ζέα με δάσος τ’ άλμπουρα”, τη Φρεαττύδα, την Καστέλα που τη νύχτα μοιάζει “σαν πασπαλισμένη γαλαζιές και σμαράγδια”» για τις ομάδες Β.

Οι μαθητές, αφού έχουν προσεγγίσει την εικόνα με την οποία κάθε ποιητής έχει παρουσιάσει τον Πειραιά, ως τελευταία δραστηριότητα προτείνουμε να καταγράψουν τι πιστεύουν ότι αντιπροσωπεύει για κάθε ποιητή ο Πειραιάς και ο κόσμος του. Θα είναι κι αυτό ένα στοιχείο ακόμη για την τεκμηρίωση της πρότασής τους για να συμπεριληφθούν τα συγκεκριμένα ποιήματα στον λογοτεχνικό χάρτη της πόλης. Μέσα από τις απαντήσεις τους θα έχουν φανεί σταδιακά τα κριτήρια που θα πρέπει να χαρακτηρίζουν ένα ποίημα που θα προτείνουν από αυτά που έχουν κι εκείνοι βρει.

Οι δραστηριότητες έχουν ολοκληρωθεί και οι μαθητές θα πρέπει, όπως τους ενημερώνουμε, την επόμενη ώρα να προχωρήσουν στην παρουσίαση της πρότασής τους. Αν δεν έχουν προλάβει, οι εργασίες τους μπορούν να γίνουν στο Wiki σε ώρες εκτός σχολικού χρόνου.

Την τέταρτη και τελευταία ώρα αυτής της φάσης οι ομάδες θα παρουσιάσουν τις εργασίες τους στην τάξη. Κάθε ομάδα θα πρέπει να αναφέρει στους συμμαθητές της πώς εργάστηκε για να προσεγγίσει τα ποιήματα και να συγκροτηθεί έτσι η εικόνα της πόλης, δηλαδή ποιες λέξεις και φράσεις εντόπισαν, ποιο πολυμεσικό υλικό – εικόνες, βίντεο, φωτογραφίες– χρησιμοποίησαν στις υπερσυνδέσεις τους και βέβαια στο τέλος να διαβάσουν και την περιγραφή που έγραψαν. Ενδεικτικά θα μπορούσαμε να ζητήσουμε από τις ομάδες να αιτιολογήσουν τις επιλογές τους.

Μέσα από αυτή την προσέγγιση θα έχουν λοιπόν διαμορφώσει μια αιτιολογημένη άποψη για τα ποιήματα που θα συμπεριλάβουν στην πρότασή τους για τον λογοτεχνικό χάρτη της πόλης τους.

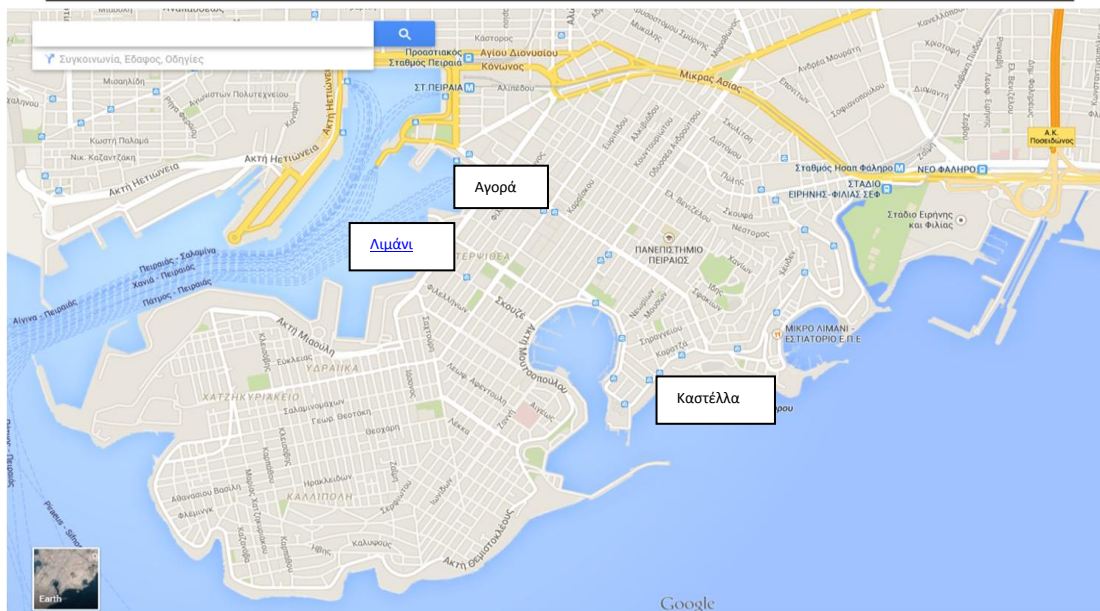
Η πρόταση αυτή θα ολοκληρωθεί στην επόμενη φάση της εργασίας τους. Θα πρέπει όμως να γνωρίζουν τις δραστηριότητες που ακολουθούν, γιατί χρειάζεται να κάνουν προεργασία εκτός σχολικού χρόνου πριν δουλέψουν στο σχολείο.

Γ' φάση (2 διδακτικές ώρες)

Στη φάση αυτή οι μαθητές μπορούν να ολοκληρώσουν την προσωπική επιλογή του λογοτεχνικού τους περίπατου στην πόλη, δημιουργώντας τον λογοτεχνικό χάρτη της πόλης.

Οι ομάδες εργάζονται στο εργαστήριο Πληροφορικής γιατί είναι απαραίτητη η πρόσβαση στο διαδίκτυο και σε προγράμματα δημιουργίας εγγράφου και βίντεο. Στόχος τους είναι να δημιουργήσουν τον λογοτεχνικό χάρτη της πόλης με συνδέσεις σε συγκεκριμένα σημεία με τα ποιήματα που ασχολήθηκαν και με βίντεο που δημιουργούν οι ίδιοι. Οι μαθητές από την ιστοσελίδα της μηχανής αναζήτησης Google που δίνει διαδραστικούς χάρτες μπορούν να επιλέξουν την πόλη του Πειραιά και να προχωρήσουν στην επισήμανση περιοχών, στις οποίες μπορούν να δημιουργήσουν τις υπερσυνδέσεις τους. Ο χάρτης αποθηκεύεται και μπορεί να αντιγραφεί ως στιγμιότυπο οθόνης (screenshot) με το πλήκτρο PrntScr.

Ενδεικτικά ο χάρτης θα μπορούσε να έχει την παρακάτω μορφή:

Για εξοικονόμηση χρόνου μπορούμε να έχουμε δημιουργήσει έγγραφο στην επιφάνεια εργασίας κάθε υπολογιστή στο οποίο θα έχουμε επικολλήσει το χάρτη του Πειραιά. Πάνω σε αυτόν το χάρτη είναι που οι ομάδες θα δημιουργήσουν συνδέσμους με τα ποιήματα που μελέτησαν και με τα βίντεο που οι ίδιοι θα δημιουργήσουν. Τα βίντεο μπορούν να περιλαμβάνουν είτε εικόνες που οι μαθητές θα αναζητήσουν στο διαδίκτυο είτε δικές τους φωτογραφίες. Μπορούμε να τους προτείνουμε επίσης να έχουν και οι ίδιοι φωτογραφίσει ή ακόμη και να έχουν βιντεοσκοπήσει σημεία της πόλης και των δραστηριοτήτων των ανθρώπων της και να τα συμπεριλάβουν στις συνδέσεις που θα κάνουν.

Το βίντεο, επίσης, μπορεί να περιλαμβάνει απαγγελία ποιημάτων που μελέτησαν παράλληλα με φωτογραφίες της πόλης με τα σημεία στα οποία τα ποιήματα θα αναφέρονται ή με στιγμιότυπα από τη ζωή της πόλης.

Μέρος αυτού του υλικού θα χρειαστεί οι ομάδες να το έχουν ήδη δημιουργήσει πριν φτάσει η φάση της δημιουργίας του χάρτη. Για αυτό ακριβώς χρειάζεται τελειώνοντας τη Β΄ φάση να γνωρίζουν την επόμενη δραστηριότητα ώστε στο μεσοδιάστημα να ξεκινήσουν τη δημιουργία του υλικού τους. Για τη δημιουργία του βίντεο μπορούν να εργαστούν στο πρόγραμμα Movie Maker, στο οποίο μπορούν να

ενσωματώσουν εικόνες και την απαγγελία τους ως αρχείο ήχου. Σε αυτήν τη φάση ίσως χρειαστεί η συνεισφορά του καθηγητή Πληροφορικής στο εργαστήριο, προκειμένου να ξεπεραστούν τεχνικά προβλήματα.

Την τελευταία ώρα οι ομάδες θα πρέπει να παρουσιάσουν τους λογοτεχνικούς χάρτες που δημιούργησαν. Τέλος όλη η τάξη συντάσσει μήνυμα προς το ΚΕΓ, για να παρουσιάσει την πρότασή της για τη δημιουργία λογοτεχνικού χάρτη του Πειραιά και να ζητήσει κωδικούς για τη δημιουργία της προσωπικής τους λογοτεχνικής πόλης. Στο μήνυμα θα πρέπει να περιλαμβάνονται οπωσδήποτε και ως συνημμένα αρχεία οι χάρτες που δημιούργησαν οι ομάδες.

Με αυτή την τελευταία δραστηριότητα οι μαθητές εμπλέκονται σε αυθεντικό περιβάλλον επικοινωνίας. Στόχος μας είναι η πραγμάτωση της εμπλαισωμένης μάθησης, η δημιουργία ενός νοητικού περιβάλλοντος που οι ίδιοι οι μαθητές δημιουργούν και που είναι μέρος της καθημερινότητάς τους, του χώρου που ζουν, της κοινωνικής τους πραγματικότητας. Οι μαθητές λειτουργώντας ως ομάδα, ως μαθητική κοινότητα, συνεργάζονται και αποκτούν λόγο. Η δε διδακτική διαδικασία συνδέεται με τον κοινωνικό περίγυρο των μαθητών.

Από το σύνολο των δραστηριοτήτων εξάλλου μας δίνεται η ευκαιρία να θίξουμε ακόμη και θέματα όπως η παρουσία των ποιητών στην πόλη, το υλικό των ποιημάτων και η διαδικασία συγγραφής, άρα και η θέση της ποίησης στη ζωή μας.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

—

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο θα μπορούσε να επεκταθεί σε χρονική διάρκεια και να εμπλουτιστεί με λογοτεχνικό υλικό, ώστε οι μαθητές να προχωρήσουν στη μελέτη και των ποιημάτων που οι ίδιοι έχουν επιλέξει για τον Πειραιά και να προτείνουν και αυτά στο ΚΕΓ.

Η δημιουργία λογοτεχνικού χάρτη και η πρότασή του προς το ΚΕΓ θα μπορούσε να αφορά οποιαδήποτε πόλη της Ελλάδας ή άλλης χώρας για την οποία

έχουμε αναφορές στη νεότερη γραμματεία, πόλεις στις οποίες έζησαν κι έδρασαν Έλληνες, όπως η Νέα Υόρκη ή το Μόναχο.

Η πρότασή μας επίσης μπορεί να περιλαμβάνει πεζά κείμενα και τραγούδια, αρκετά από τα οποία μπορεί να είναι γνωστά και στα παιδιά, αν πρόκειται ιδίως για την πόλη τους.

Μπορούμε όμως και στις ήδη υπάρχουσες λογοτεχνικές πόλεις να προσθέσουμε νέο υλικό, για παράδειγμα στη «Μυτιλήνη» υλικό σχετικό με την παρουσία των Μικρασιατών προσφύγων.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου μπορεί να προκύψουν προβλήματα από το πλήθος των δραστηριοτήτων και κυρίως τη γνωριμία με το νέο για τους μαθητές περιβάλλον του λογοτεχνικού χάρτη των πόλεων. Ο εκπαιδευτικός όμως θα πρέπει να επιμείνει και να εξοικειώσει τους μαθητές με αυτό ώστε να γίνει αντιληπτό από τους μαθητές ότι η λογοτεχνική παραγωγή δεν είναι κάτι απρόσιτο, ότι μας αφορά όλους και ότι το υλικό της ποίησης είναι ο κόσμος γύρω μας και τα συναισθήματα που μας δημιουργεί.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Παντζαρέλας, Π. 2012. Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greeklanguage.gr/sites/default/files/digital_school/3.1.2_pantzarelak_0.pdf [19-11-2014]

Αξαρχής, Ν. & Β. Τσοκόπουλος, (επιμ.). 2009. *Πειραιάς–ανθολόγιο αφηγήσεων*. Πειραιάς: Τσαμαντάκης

Μαϊστρέλλης, Σ. (επιμ.). 2009. *Ο Πειραιάς στη Νεοελληνική Λογοτεχνία*. Πειραιάς: Ιωνίδειος Σχολή Πειραιά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Γιώργος Μαρκόπουλος, «Βράδι βαθύ να μπαίνεις στον Πειραιά»

Βράδι βαθύ να μπαίνεις στον Πειραιά

ψαροκασέλες φέρνοντας κι αλεύρι

[...]

Να οι άνεργοι ναυτικοί στα οινομαγειρεία

Να οι Πακιστανέζοι εργάτες τη μοναξιά τους τυλιγμένοι στα παγκάκια

Να οι μανάδες του πληρώματος του πνιγμένου караβιού

στα γραφεία της εταιρίας, κι αυτά να 'ναι κλειστά

[.....]

Να η ζωή σου, Πειραιά, και να το βιος μου.

Να η ζωή σου, Πειραιά, και να το βιος μου.

[...]

Γεια σου Πειραιά με το τίποτα, το νεκρό σου χθες

και τ' αμφίβολό σου εργατικό αύριο,

μες απ' τις καμινάδες των σκοτεινών σου εργοστασίων.

Εδώ.

Βράδι βαθύ να μπαίνεις στον Πειραιά

Ψαροκασέλες φέρνοντας κι αλεύρι. Μόνος.

Και η πόλη να σε ακολουθεί από μακριά, πιστή.

Σαν την ποίηση πιστή,

Στις τελευταίες στιγμές της ζωής σου.

(από τη συλλογή *Η θλίμις του προαστίου*, Κέδρος, 1979)

Νίκος Λεβέντης, «Porto Leone»

Όλος αυτιά στο πατρικό το στέκι
του Ζαγκανά το παλιό Χρηματιστήριο
άκουγα τον αρχαιότερο δημότη
ν' αφηγείται για χάρη μου ονόματα
της πόλης π' άλλαζε μαγικά τη φωνή του:
«Ημπορεί να χάθηκαν τα ιερά της Αθήνας
Σωτήρος Διός Αρτέμιδος και Αφροδίτης
του Ιπποδάμου η αγορά κι η αρχαία σκευοθήκη
και το λιοντάρι μας στη Βενετία κείται!
Όμως τα λιμάνια της Μουνιχίας Ζέας Κανθάρου
ανοίγουν την αγκάλη τους στα πλοία
βεβαίως το Πασαλιμάνι έζεχνε βούρκο
η Εταιρεία έφερε τη βορβορολόγο
Forges et Chartier μ' αντιπρόσωπο Δεδιέ
μηχανή πλωτή αποτελεσματική
τη μόχα έδιωξε και μόλις φύσηξη
ξαναμύρισε πάλι θαλασσινή αρμύρα.
Έγιναν έργα δαπανηρά κι ωφέλιμα
που συνέπραξαν τα επαγγέλματα γενικώς
κτίσται και μυλωνάδες μάγειροι κουρείς
οινοπώλαι παπλωματάδες πεταλωταί
ταπετζέριδες τοκισταί το πλείστον χρυσοχόοι
χαλκωματάδες γανωτζήδες λιθοτόμοι
τα μεσημέρια γεμίζουν σαράντα μαγειρεία
αλλά και τα γνωστά εστιατόρια
Μέλισσα Ποικίλη Στοά Πετρούπολις
Προσφέρουν μεγάλη ποικιλία εδεσμάτων

(από τη συλλογή *Ποίηση 1971 – 2007*, Ίνδικτος, 2008)